

הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם א טז) אֶל אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלָיךְ. וְאִם תָּבוּ בְּתִיּוּבְתָא, יִיתִי אֵלַיְמְלָךְ, וְיִיתִי מַחְלוּן. וְאִם תָּבוּ פּוּלְהוּ, יִיתִי שְׂמָא קַדִּישָׁא עֵילְאַה. וְאִם לֹא, יָמוּתוּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם א ט) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִיְתָה שְׂמָה וּשְׂתֵי כְלוּתֶיהָ עִמָּה, נִפְקוּ מְגוּפָא.

בְּהֵימָּא שְׂעֵתָא אִיהִי אֶזְלַת לְנִטְרֵי גֵן עֵדֵן, תִּיעוּל מִינָה בְּגַנְתָּא דְעֵדֵן, דִּחִיין לָהּ לְבַר, וְאֶזְלַת בְּאַתְרֵי דְחֲשׂוּכָא. (שם ב יט) וַתַּהֲם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֵּאמְרֵן הַזֹּאת נַעֲמִי. בְּהֵימָּא שְׂעֵתָא אֲמַרְתָּ, (שם א כא) אֲנִי מְלֵאָה הַלְכְּתִי וְרִיקָם הִשִּׁיבֵנִי ה', שְׂמָא קַדִּישָׁא דְהוּא בִּי. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם) וְה' עָנָה בִּי, שְׂמָא קַדִּישָׁא דִּיהוּ"ה, אֶסְהִיד בִּי כָּל חוֹבִין דְעַבִּידְנָא.

בְּהֵימָּא שְׂעֵתָא יִיתִי נַחֲשׁ וְנָסִיב לָהּ לְשַׁפְחָה. בְּהֵימָּא שְׂעֵתָא אֲמַרְתָּ, (ישעיה א כא) אֵיכָה הִיְתָה לְזוּנָה קַרְיָה נְאֻמְנָה מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק לְיַן בְּהָ וְעַתָּה מְרַצְחִים.

י"ו נִשְׁאָרוּ (שם ט ט) עֲנִי וְדַל, עֲנִי וְרוּכְבַּ עַל חֲמוּר. דַּל, עֲלִיָּה אַתְמָר (תהלים מא ב) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דַּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה'. אִם יִשְׁאָר לוֹ בֶּן דְאֶזִּיל בְּאַרְחֻהִי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאַתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא, אִפִּיק לוֹ מִן רָעָה. שְׂהֵם מִתְפָּרְדִים בְּאַרְבַּע פְּנוֹת הָעוֹלָם.

בְּתוּב (ישעיה כט כב) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. יַעֲקֹב לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, וְאַתָּה בְּעַלְמָא, וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. אֲלֵא תָא חֲזִי, בְּשְׂעֵתָא דְאִפִּילוּ לְאַבְרָהָם בְּנוֹרָא יִקִּידְתָּא, בְּקִדְמִיתָא הוּוּ דִּינִין לִיָּה לְעֵילָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּרִסְיָא דִּילִי, זִילִי וְשִׁזְיִבִי לְאַבְרָהָם מִן אוּר כְּשָׂדִים, שְׁבַשְׁבִּיל כְּבוֹדִי עַבִּיד מַה דְעַבִּיד. אָמְרוּ לִיָּה מְלֵאכֵי הַשָּׁרֵת, רַבּוּנוּ שְׁל עוֹלָם,

אֶל אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלָיךְ. וְאִם שָׁבוּ בְּתִיּוּבָה - יָבֵא אֵלַיְמְלָךְ וְיָבֵא מַחְלוּן. וְאִם שָׁבוּ כָּלִם - יָבֵא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הָעֵלְיוֹן, וְאִם לֹא - יָמוּתוּ. זֶהוּ שְׂפָתוּב (שם) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִיְתָה שְׂמָה וּשְׂתֵי כְלוּתֶיהָ עִמָּה, יֵצְאוּ מִהַגּוּף.

בְּאוּתָּהּ שְׂעָה הִיא הוֹלְכַת לְשׁוּמְרֵי גֵן הָעֵדֵן, לְהַכְנִס לְגֵן הָעֵדֵן. הֵם דּוֹחִים אוּתָּהּ חַחוּצָה, וְהוֹלְכַת בְּמָקוֹם הַחֲשֵׁף. (שם) וַתַּהֲם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֵּאמְרֵן הַזֹּאת נַעֲמִי. בְּאוּתָּהּ שְׂעָה אוּמְרַת, אֲנִי מְלֵאָה הַלְכְּתִי וְרִיקָם הִשִּׁיבֵנִי ה', הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שְׂהִיָּה בִּי. זֶהוּ שְׂפָתוּב (שם) וְה' עָנָה בִּי, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שְׁל יְהוּ"ה הָעִיד בִּי כָּל הַחֲטָאִים שְׂעִשִׁיתִי.

בְּאוּתָּהּ שְׂעָה יָבֵא הַנְּחֹשׁ וְיִקַּח אוּתָּהּ לְשַׁפְחָה. בְּאוּתָּהּ שְׂעָה אוּמְרַת, (ישעיה א) אֵיכָה הִיְתָה לְזוּנָה קַרְיָה נְאֻמְנָה מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק לְיַן בְּהָ וְעַתָּה מְרַצְחִים.

י"ו נִשְׁאָרוּ עֲנִי וְדַל, (זכריה ט) עֲנִי וְרוּכְבַּ עַל חֲמוּר. דַּל, עֲלִיּוֹ נְאֻמְר (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דַּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה'. אִם יִשְׁאָר לוֹ בֶּן שְׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה, מוֹצִיאֵו מִן הָרָעָה, שְׂהֵם מִתְפָּרְדִים בְּאַרְבַּע פְּנוֹת הָעוֹלָם.

כְּתוּב (ישעיה כט) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. יַעֲקֹב לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם? אֲלֵא בֵּא וְרָאָה, בְּשְׂעָה שְׂהִפִּילוּ אֶת אַבְרָהָם בְּאֵשׁ הַיּוֹקְדָת, בְּרֵאשׁוּנָה הִיוּ דְנִים אוּתוֹ לְמַעְלָה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּסָּא שְׁלִי, לְכִי וְהִצִּילִי אֶת אַבְרָהָם מֵאוּר כְּשָׂדִים, שְׁבַשְׁבִּיל כְּבוֹדִי עָשָׂה מַה שְׂעָשָׂה.

אָמְרוּ לוֹ מְלֵאכֵי הַשָּׁרֵת: רַבּוּנוּ

של עולם, האיש שיצא ממנו
 ישמעאל, שיעשו להם לישראל
 מה שיעשו? אמר להם: כן יצא
 ממנו יצחק, שיושיט צנארו על
 גבי המזבח. אמרו לו: הרי עשו
 שיצא ממנו יחריב את בית
 המקדש. אמר: הרי יצא ממנו
 יעקב, שהוא פסא שלם. אמרו:
 הרי ודאי בזכות יעקב ינצל. זהו
 שפתיב כה אמר ה' אל בית יעקב
 אשר פדה את אברהם.

ובשעה שפפתו את חנניה
 מישאל ועזריה לזרק אותם לתוף
 כבשן האש היוקדת, פתח חנניה
 ואמר (תהלים קיח ו) ה' לי לא אירא
 מה יעשה לי אדם. ה' לי בעוזרי ואני
 אראה בשונאי. פתח מישאל
 ואמר (ישעיה כט) כה אמר ה' אל
 בית יעקב אשר פדה את אברהם
 לא עתה יבוש יעקב ולא עתה
 פניו יחורו פי בראותו ילדיו
 מעשה ידי וגו'.

ובאותה השעה דנו דינו למעלה.
 אמר הקדוש ברוך הוא: (ישעיה מד)
 זה יאמר לה' אני - זה חנניה,
 שאמר ה' לי בעוזרי ואני אראה
 בשונאי. וזה יקרא בשם יעקב -
 זה מישאל, שאמר כה אמר ה'
 אל בית יעקב וגו'. ובשם ישראל
 יכנה - זה עזריה שאמר שמע
 ישראל.

בא וראה, בשעה שאמר מישאל
 כה אמר ה' אל בית יעקב אשר
 פדה את אברהם, עשו ליצנות
 בלשונם. אמר הקדוש ברוך הוא:
 הפסא שלי, אותה הליצנות
 שעשו תציל אותם בדרךגה הזו,
 כמו שהצלתי את אברהם. ולא
 עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו
 יחורו. באותה השעה, כל אותם
 שפפתו אותם, הרג אותם שביב
 אש.

רמח דניאל לא היה עמהם? אמר
 בלבבו: הרי עשו ממנו צלם,

גברא דיפוק מיניה ישמעאל, דייעבדון להו
 לישראל מה דייעבדון. אמר להו כן יפוק מיניה
 יצחק, דיושיט קדליה על גבי מדבחא. אמרו
 ליה, הא עשו דנפיק מיניה דיחריב בי
 מקדשא. אמר, הא נפיק מיניה יעקב, דאיהו
 פורסיא שלימא. אמרו, הא ודאי בזכותא
 דייעקב ישתייב. הדא הוא דכתיב, כה אמר ה'
 אל בית יעקב אשר פדה את אברהם.

ובשעתא דכפיתו לחנניה מישאל ועזריה,
 למרמי לגו אתון נורא יקידתא,
 פתח חנניה ואמר, (תהלים קיח ו) ה' לי לא אירא
 מה יעשה לי אדם. ה' לי בעוזרי ואני אראה
 בשונאי. פתח מישאל ואמר, כה אמר ה' אל
 בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה
 יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו פי בראותו
 ילדיו מעשה ידי וגו'.

ובההיא שעתא דנו דיניהון לעילא, אמר
 הקדוש ברוך הוא, (ישעיה מד ה) זה יאמר
 לה' אני, זה חנניה, שאמר ה' לי בעוזרי ואני
 אראה בשונאי. וזה יקרא בשם יעקב, זה
 מישאל, שאמר כה אמר ה' אל בית יעקב
 וגו'. ובשם ישראל יכנה, זה עזריה, שאמר
 שמע ישראל.

תא חזי, בשעתא דאמר מישאל, כה אמר ה'
 אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, עבדו
 ליצנות בלישניהון. אמר קודשא בריך הוא,
 פורסיא דילי, ההוא ליצנותא דעבדו, שזיב
 לון בדרךגא דא, כמה דשזיבת לאברהם. ולא
 עתה יבוש יעקב (דף נח ע"ב) ולא עתה פניו יחורו.
 בההיא שעתא, כל אינון דכפיתו לון, קטל
 לון שביבא דנורא.

דניאל אמאי לא הוה עמהון. אמר בלביה,
 הא עבדו מיניה צלמא. ומלפא אמר,

והמלך אמר שמו כשם האלוה ש'לו, זהו שכתוב (דניאל ד) די שמה בל'טשאצר כשם אלהי. וכתוב (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. ועל כן התפסה מהם. וכי אדם יברח מן המלכות? אלא מלאכים היו מכסים אותו.

מה ראו חנניה מישאל ועזריה שנתנו עצמם לאש? אלא בא תראה, יום אחד היה דוד יורד להניח גופו לפני הנהר, והיה אומר (תהלים פו) שמרה נפשי פי חסיד אני. אמרו לו: ואתה חסיד? אמר להם: ולא חסיד אני, שידי מלכלכות בשפיר ובשליה, ומטהר את הטהור, ומטמא את הטמא. ואני קם בשמחה בשלש משמרות, כמו שנאמר חצות לילה אקום להודות לך. ואני גם כמו סוס בהבל אחד.

ובחצות לילה אקום להתעסק בתורה, ובמשמרה שלישית אני מנגן עם המלאכים לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (איוב לח) ברוך יחד פוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מי הם? המלאכים הקדושים שאומרים שירה עמי בלילה. זהו שכתוב (תהלים מב) ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי.

אמרו הצפרדעים: אנחנו עשינו יותר ממך בשביל הקדוש ברוך הוא. אמר להם דוד: ומה אתם עשיתם יותר ממני? אמרו לו: שהיינו שורפות את גופנו באש בתנור במצרים. ובשעה שהיו כופתים את חנניה מישאל ועזריה, אמרו בלבם, נעשה כמו הצפרדעים.

שנינו, שלש משמרות הוא הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג בארי. בא וראה, שלש משמרות הם שתיים עשרה שעות, ונחלקות ארבע לכל משמר. ובכל משמר

שמייה כשם אלוה דיליה, הדא הוא דכתיב, (דניאל ד) די שמייה בל'טשאצר כשם אלהי. וכתוב (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש, ועל דא אתכפי מינייהו. וכי אדם יברח מן המלכות, אלא מלאכין הוו מכסין ליה.

מה ראו חנניה מישאל ועזריה דיהבו גרמייהו לנורא. אלא תא חזי, יומא חד הוה דוד נחית להניח גופו לפני הנהר. והוה אומר, (תהלים פו) שמרה נפשי פי חסיד אני. אמרו ליה, ואתה חסיד. אמר להו, ולא חסיד אני, שידי מלוכלכות בשפיר ובשליה, ומטהר את הטהור, ומטמא את הטמא. ואני קם בחדוה בשלשה משמרות, כמה דאת אמר (שם קיט סב) חצות לילה אקום להודות לך. ואנא נאים כסוסיא בהבל א'.

ובחצות לילה אקום להתעסק בתורה. ובמשמרה שלישית, אני מנגן עם המלאכים להקדוש ברוך הוא. הדא הוא דכתיב, (איוב לח ז) ברוך יחד פוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מאן אינון, מלאכין קדישין דאמרן שירה עמי בלילה. הדא הוא דכתיב, (תהלים מב) ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי.

אמרו הצפרדעים, אנחנו עבידנא יתיר מינך בדיל קודשא ברוך הוא, אמר לון דוד, ומה עבדתון אתון יתיר מיני. אמרו ליה, דהוינן מוקדין גופנא בנורא בתנורא במצרים. ובשעתא דהוו מכפתין חנניה מישאל ועזריה, אמרו בלבייהו דנעביד בצפרדעים.

תנא, שלש משמרות הוי הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג בארי. תא חזי, שלש משמרות אינון תריסר שעתין, ואתפלגון ארבע לכל משמר. ובכל משמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג